

V mraku.

Spisal Fr. M.

Mrak . . . mrak duha . . .

Ne, veliki Bog, Bog milosti in usmiljenja, Ti, ki si me ustvaril, ki si me iz ničesar poklical v življenje, ki si mi kakor mogočno bakljo razsvetlil duh — ne ugasi ga spet s črno nočjo obupa, ne udari me v svoji jezi z duha večno temo — ne zavrzi me . . .

Usmiljenje — milost! —

* * *

In zopet si prišla — tiha moja prijateljica . . .

Zunaj so v zimski megli obledeli in ugasnili večnega solnca nedolžno blesteči žarki, ki so čez dan preganjali z zlatoognjenim sojem zlobne nočne duhove, ki so me branili težkih, mrzlih misli . . .

Solnce je skrilo svoj večno mladi obraz za sivkastorožnati zastor, ki ga je po mrzlem vzduhu razpredla megla, dvigajoča se iz nemo, mirno snivajočega jezera . . .

V peči prasketa ogenj. Rumenordečkast soj plove skozi luknjice železnih vratic ter se razprševa čez tesne sobice rdečkaste preproge . . .

Ti žarki božajo čilim kakor boža poljub nežne, nedolžne deve mirni obraz resnega moža. Odskakujejo . . . in v razsvetljenem mraku nekaj trepetaja, nekaj pleše, kakor bi se vrtele v morju solnčnega zlata lahkokrile enodnevnice . . .

Iz sten pa leze mrak . . . mrak težak in dremoten, duhomoren mrak. Liki polprozorne pošasti se polagoma ziblje iz vseh kotov; siplje se iz zastarelih stenskih podob — komaj viden, a ob vsakem utripu v nemirni bojazni in mučnem pričakovanju drhtečega srca postaja gostejši in gostejši. Kakor vlažne, polzke roke velikanskega polipa mi ovija utrujeno telo, mi sili v meso, se mi zajeda v žile, se mi vsesava v kri, v mozg. Kakor bi ležal pod stiskalnico, mi stiska srce, kakor ogromna teža mi lega na dušo . . . z gostim, temnim ovojem mi zagrinja duh . . .

A le za nekaj časa: — ko mi zlobni nočni duhovi s škodoljnim grohotom začno šepetati v dušo nesrečno usodo mojega mračnega, težkega življenja. — In tedaj mi mogočno zatrepetajo ranjenega srca lahko vznemirljive strune — strune grozno neskladne.

In iz njih divje bučeče disharmonije mi vstaja mojega življenja temotna slika. A iz vse te disharmonije najbolj brni ena struna — in nje grozni zvok je kakor vzkrik obupa in sovraštva in blaznosti in prokletstva ...

In tedaj se grudim v neodoljivi boli in v nemi, a vendar v nebo vpijoči molitvi pred Tvojim obličjem, moj Bog —

Saj veš, da je ne sovražim, da je ne kolnem! Ti veš — pred Tabo sem tisoč in tisočkrat odpiral svoje srce . . . pred Tvoje noge sem ga polagal, proseč Te, da ga sprejmeš kot neznamenit in nevreden dar svojega nevrednega služabnika. Na oltar Tvojega neizmernega usmiljenja sem položil vse svoje želje, vse upe, vse hrepenenje in vse koprnenje. In z mirno roko sem Ti zažgal vse to v dar . . .

In kakor veliki duhovnik sem stal pred Teboj v nadčloveški veličini — dokler se nisem onemogel zrušil v prah pred Tvoje obličje, pred Tvoj prestol, vpijoč k Tebi, da mi ne ugasiš duha visoko plamteče baklje z obupa temo in z blaznosti nočjo, ki sta mi začeli ogrinjati duh. —

A Ti me ne zavržeš! —

V znak svojega usmiljenja si mi poslal njo — tiho moje prijateljico — —

In spet si prišla — mrtvaško blede, mirna, otožna, nevidna za ves svet! . . . Kakor angela k trpečemu Sinu v vrt Getsemani te pošilja milostni Bog v moj tihi stan . . .

O, On me ne zavrže, On me ne umori! —

Usmiljenje — Milost! —

* * *

Kako te ljubim! —

Mirno mi sediš ob strani. Tiho mi zveni tvoj zvočni šepet v srce . . . Tako mi je, kakor bi dih Vsemogočnega umirjal v njem razburkane, besneče valove. In nekaj tako čudovito mehkega in resnega in opojnega mi lega v dušo, kakor bi razprostiral nad mano svoja mrzla krila angel smrti.

In tvoje brezkrvne, mehke ustnice se dotikajo mojih, in mlačna postaja poprej tako vroča, kipeča kri, in mirneje polje po drhtečega telesa žilah . . .

In postajam tih, miren, kakor si tiha in mirna ti! —

A po tvojem poljubu se navzlic vsej mrzloti čutim giganta!

V svoji neukročeni jezi, v svoji divji besnosti, v svojem palečem sovraštvu do sveta in do človeštva pa sem le šibak otrok. Vse bi uničil — a ničesar ne morem! —

A ko s svojimi mehкими krili tiho, nečutno priploveš ti v tesno moje domovanje, ko čutim tvojo nevidno pričujočnost, ko me objameš z mehкими rokami — o tedaj postajam junak, orjak.

Tedaj je več ne sovražim — ne nje in ne sveta in ne človeštva! Tedaj je več ne kolnem . . . tedaj ji le oprlaščam, da, tedaj jo blagoslovljam — njo, ki je bila mojega življenja varljiva zvezda, moje zle usode začetek in vzrok . . .

Zato pa blagoslovljena tudi ti, mojega brezsolnčnega, mračnega življenja zvesta tolažnica, ljuba moja draga — — mehka Melanholija! —

* * *

No, ne veš?! —

Vsevedni ti torej ni povedal, zakaj da te pošilja k meni v strašnih urah večernega mraka!

O, On je dober, On je milosten — On me ni hotel osramotiti. — Mrak je bil! —

Proklet bodi mrak onega dne — ne, bodi blagoslovljen! Saj je ogrinjal njo! —

Poslovil sem se pri gospodi. — Odhajajoč sem postal za hip pri velikem oknu konec hodnika v drugem nadstropju. Zrl sem v vas tja doli globoko pod gradom. Tudi njo je že ovijal mrak . . . Na grajskem vrtu se je belil sneg. V vasi pa je tuintam trepetal iz oken blede soj kmetiških luči . . .

Bilo mi je pri srcu tako nekako — romantiško . . .

Tedaj pa je prišla — ona.

Moje življenje — ni li bila ona? — Moje misli, moje hrepenenje, vse moje misli, kje so imele svoj vir, svoj začetek in kje svoj konec? — Moja sreča — ni li bila v nasmehu njenih kipečih ustnic? — Mojega vročega srca silnega utripanja — ali ga ni povzročal pogled njenih oči? — O te oči! . . . te oči . . . moj Bog! —

Stopil sem korak proti njej. Ustavila se je . . . Pri tem oknu sem jo nekđaj stiskal na prsi, jo poljubljal vroče, brez mere in konca.

— — —

»Minica, ali me ljubiš?«

— — —

»Ne!«

— — —

»Ne?!«

— — —

Njeni hitri, skočni koraki so tiho odmevali po visokem starinskem hodniku . . .

Naslonil sem se ob zid — za hip —

Njeni koraki so se poizgubili . . .

Trenotek sem še brezmiselno zrl v mrak med starimi stenami. Potem pa sem s trdnimi, zvenečimi koraki stopal po širokih stopnicah v večerni zrak, v tiho zimsko noč . . .

Sneg mi je škripal pod nogami. Jaz pa sem stopal krepko, ponosno . . .

Minica, vem, zakaj to! — A prav si storila! — Srce, ki te hoče včasih kleti, te blagoslavlja v urah tihe melanholije. Prav si storila, da si z eno besedo podrla v prah mojega življenja ponosno zgradbo . . .

In to si storila ti — ti začetek in konec mojega življenja? — Ne, tvoja koketnost je storila to, tvoj ponos, katerega sem razžalil nevede.

Slišiš: nevede! . . .

Toda — imela si pravico do tega! Bila si svobodna! — — A vendar — zakaj pa poprej ona igra?! —

Ne, večni Bog, daj mi pozabiti! Izruj mi srce iz prsi, umori ga, da ne bo čutilo več! Pokaži mi vir pozabnosti . . . Lete . . . Lete . . . le en požirek! — —

Nikdar več se ne vidiva! — A jaz — jaz te ne sovražim! Blagoslavljam te . . .

Božanstvena Melanholija . . . umiri mi duh . . .

* * *

Stal sem pri jezeru. — Mrak je legal nanj in na zemljo in na vse stvarstvo.

Površje jezera je bilo zamrzlo. Žareči rdečkasti žarki zapadajočega solnca so se raznobojno svetlikali ob debeli ledeni odeji. A ta je bila mrzla in neobčutljiva in neprozorna. Solnčni žarki je niso mogli raztajati . . .

Zaklade krije baje to jezero. A oko ne more prodreti debele skorje, ne more zazreti zakladov. Površje je tako trdo, mrzlo, brezčutno . . . Povodne deklice spe pri bogatih zakladih v globini, in nihče izmed smrtnikov jih ne more dvigniti. —

Moje srce je zamrzlo. Debel leden ovoj ga ovija, ovoj trši nego jeklo in hladnejši nego led najvišjih gora.

Vse zaklade svoje duše, vsa svetla dela svojega življenja, vse orjaške naklepe nemirnega duha, vse spomine na nekdanje jasnejše dni sem treščil v globino srca . . .

In ko sem gledal, kako se je vse pogrezalo v nedogledno globino, kako so se temni valovi zgrinjali nad svojim plenom ter ga za veke požrli, tedaj sem se zasmel zadnjikrat v življenju. A to je bil smeh blaznosti! —

Nikdar ne prodre nihče ledene odeje, nikdar ne dvigne nihče zakladov . . .

Ti si kriva — a jaz te ne proklinjam — jaz te blagoslavljam! —

* * *

Večerni mrak mistično plove po širni hiši božji . . .

Nocoj je ni bilo — prijateljice moje.

In pritekkel sem semkaj iskat pomoči . . . Tukaj ležim pred Tabo, Ti večna ljubezen, Ti neizčrpni vir usmiljenja . . .

Ti, ki si mi dal življenje — vzemi ga spet! Ležeč na bledem obrazu, Te prosim, vpijem k Tebi . . . Vzemi mi bitje, ugasni luč mojega življenja . . . a duha mi ne umori, ne pahni me v obupa mrzlo temo, ne v blaznosti strašno noč . . . ne zavrzi me na veke izpred svojega obličja . . . Saj rad trpim — rad . . . A moči, moči mi daj, večni Oče, krepčaj mi duh! —

Usmiljenje — milost! —

Večna luč se nalahno ziblje nad menoj . . . Obseva oltar, obseva Njegovo trpeče obličje.

O — ali ne sije iz tega bledega, prozornega obličja, iz teh polzaprtih oči name žarek milosti?!

Ne — Ti me ne pahneš od sebe — Ti me ne zavržeš — Ti kralj mučenikov . . . ne . . . ne . . .

Ti se nagiblješ k meni . . .? — Ti se me usmiliš . . .? — Ti mi nudiš mir . . .? . . . Vir pozabnosti! —

— Aleluja! —

